

Gróf nagykárolyi Károlyi László és hitvese, Erzsébet asszony laudációja dr. Kőrösi Máriától*

*„Nem elég csak emlegetni:
Tudni is kell jól szeretni,
Tudni bölcsen a hazát”*

Arany János máig igaz, figyelmeztető sorai kiváltképp jellemzőek arra a nagykárolyi Károlyi családra, akiknek ősei több mint ezer évre visszatekintve letelepedvén itt a Kárpát-medencében történelmi hivatásuknak is tekintették a MAGYAR HAZA védelmét, az iránta érzett nemes elkötelezettséget.

Mint az egyik legrégebbi ősi főnemes magyar nemzetség, mely eredetét az oklevelek tanúsága szerint abból a Kaplyon nemzetségből származtatja, mely már Árpád idejében az első foglalás útján szerezte birtokainak egy részét, nevezetesen Kaplyont és Nagykárolyt, e nemzetség utolsó élő képviselőjét köszöntjük most: gróf Nagykárolyi Károlyi László urat.

A Kaplyon nemzetség Szatmár megyében telepedett le, s idővel több ágra osztva, több családnak lett törzsévé. Szatmár – Zemplén – Füžérradvány – Fót. . . - Várak, kastélyok nemesen művelt és a nép számára nyitott parkjaik, s tovább mind a tudomány, a művészet számos területe, kultúrák tapintható értékei, melyeknek mára csak töredékeit láthatjuk, e család nemes törekvéseinek, történelmi dokumentumai is. Ám mind az, amit és melyet e történelmi család létrehozott, a Károlyiak, vagyon és tekintély dolgában egyéb vérrokonait túlhaladva, s a közelebbi századokban is újra és újra rangra emelte nemzetünk, a hazánk iránti tiszteletét, szeretetét.

„Mi vagy Te nékem? Szomjamra ital,
Sebemre ír és bánatomra dal,
Tűzhely: amelyhez térti sose késtem,
Márvány, amelybe álmaimat vésem,
Át egen, földön, folyón, tengeren,
Rögön, k hanton, koporsófedelen,
Szeretlek mindhalálig nemzetem!”

Tisztelt gróf úr!

Engedje meg, hogy Reményik Sándor idézett verssoraival köszöntsem Önt, aki kényszerű emigrációjának bő ötven esztendeje, s ezen esztendők történései alatt sem adta fel sem a küzdelmet, sem a reményt, hogy visszatérjen Magyarországra, a hazájába, oda ahol megszületett, a főtí Károlyi-kastélyba, az otthonába. S ahogy Ön megfogalmazta: „Nincs számomra nagyobb öröm, mint hogy hazámban élhetek.”

És ezen gondolatok, törekvések éltek Önben amikor egy amerikai újság azon kérésére, hogy volt-e honvágya hazája iránt, akkor ön a „Tornyosuló felhők - írva valahol a nagyvilágban” címmel eleget tett a kérésnek. S mi is e cikkben leírtak lényege? Nem! Nem volt honvágya, mert soha, soha nem szakad el nemzetétől, országától, szülőföldjétől, otthonától, mert azok ott éltek Önben, a lelkében, a szívében – s a terv/ek is: mit tudok majd tenni a népemért, a hazámért – mert hazatérek!

Erőt adott Önnek a szigorú, fegyelemre tanított nevelés, szüleinek, testvéreinek áldott emlékezete. A magyar nemesség igazi esszenciája a családban rejlik, hisz élettartalma, kötőereje a család! És most rendhagyó módon e laudáció keretében néhány őst meg kell említenem. Épp a nagykárolyi Károlyi család történelmi, s a család továbbadandó értékeit, összetartozását illetően is.

IGY: Károlyi Györgyöt /1802-1877/, aki az 1825. évi pozsonyi országgyűlésen jelen volt, mint a haladási eszmék híve, s az MTA megalapítására 40.000 Ft-ot adományozott, 1848-ban nemzetőrszolgálat, Haynau ekkor a gróf lakását lefoglalta benne lakott, őt magát elfogatta. Mindvégig talpig magyar főúr maradt, aki a nemzeti ügyeket fejlesztette, s akinek temetésén Lónyai

Menyhért - az Akadémia akkori elnöke – szívszorító s emelkedett méltató beszédében emlékezett meg munkásságáról, életéről.

Károlyi Gyula, a Vöröskereszt-egylet megalapításához 10.000 Ft . Hozzájárulás, s a nemzeti közgazdaság fejlesztésére, jótékonyági intézetek létrehozására.

Károlyi István/1797-1881/ Az ébredő kor – 1840-es évek – nagy eszméit, mozgalmait üdvözölve ő maga az MTA létrehozására 20.000 Ft. Gróf Széchenyi István reformáló, úttörő munkát patronálandó, a Lóverseny egyletet 2000 arany pályadíjjal, a Gazdasági egyletet 2000 Ft-tal segítette, 1848-ban a fóti nemzetőrök oktatását szervezte, a Szabadságharcban a Károlyi huszárezredet adományozta , a honvédségnek kellő számú lovat adományozott, s nagyjából egyszerre tartóztatták le gr. Batthyány Lajossal, s ő maga is kis híján vértanú lett. . . Az elnyomás ideje alatt fóti kastélyába vonult vissza, nemes lelkű adományain túl a báró Eötvös József indítványozta Szt. István Társulat elnökségét éveken át ellátta. Vallásosságában kereste a vigaszt, gyönyörű román stílusú temploma ma is dísz a városnak, s a családi kriptá európai hírű építészeit remek. A csodálatos park, s a könyvtár, finom ízléssel, tudással kialakítottan meghatározó értéke volt korának, s a városnak.

S mi több: a nemzettel mégis csak „kibékült” király és királyné /Erzsébet Gödöllőről gyakorta vendégeskedett/lovagolt/ Fóton. 80. SZÜLETÉSNAPJÁN A KIRÁLY SAJÁT KEZÜLEG ADTA ÁT a Szt. István rend aranykeresztjét. Tiszteletére arcképes arany és ezüstérmeket veretett. Halála után a királyné /Erzsébet/ a fóti bazilika sírcsarnokában az elismerés koszorúját helyezte koporsójára. S Ipoly Arnold püspök az MTA-BAN MONDOTT BESZÉDÉBEN KÜLÖN KIHANGSÚLYOZTA A GRÓF VALLÁSOS ÉRZELMÉT, MAGAS MŰVELTSÉGÉT, HAZAFIAS ÉS ÁLDOZATKÉSZSÉGÉT, LELKE ÉS SZÍVE NEMES TULAJDONSÁGAIT.

Tisztelt gróf úr!

Ön 13 évesen kellett, hogy elhagyja családját, iskoláját, barátait, az Ön növekedésében, tanításában részvevőket, a fóti otthon biztonságát, s amit és akiknek emlékét magában mindvégig ápolta évtizedeken át tartó kalandos, embert próbáló évtizedei alatt. Argentínában cementes zsákokat hordott, majd építkezéseken dolgozott, majd lett kifutófiú, kereskedő, halász Chilében, majd 1953-ban Peruban ültetvényes lett, banánt, maniókát, gumicserjét, kávé termelt, s bő tíz esztendő alatt megismerte az ottani indiánok életét is.

S amikor a birtok tönkrement, Lima egyik bankjában kapott munkát, s az újabb két évtized állampolgárságot is hozott a számára. 1966-ban már Európa „fogadja”, Londonban egy volt svájci iskolatársával közös munkába fog, majd saját – máig működő – tanácsadó céget alapított. – S ebben az esztendőben immár világpolgárként -, első ízben látogatott haza Fótra – de akkor a kastélyba nem volt ereje bemenni. . . emlékek idéződtek, kedvesek és szomorúak, emberek, akikért mindvégig aggódott, s a gyermekkor. . . a kis pónik, Dorka és Egyetlen, szülei kedves hátasai, Robi és Tirana, Rió és Rita. . . a 12 kopóból álló falka. . . a kis játszótársak, istenem hányan. . .

A második 1972-ben történt hazatérés Édesapja temetése Fóton. Majd újabb temetés, hat esztendővel később újra Károlyit temettek, a gróf öccsét a hajdani rend szerint a fóti birtokok örökösét helyezték örök nyugalomra a családi kriptában.

1993-ban hitvesével, Dálnoky Kenyeres Erzsébet asszonnyal együtt –felkérést kaptak, hogy a fóti gyermekváros felvénne az Ön édesapja nevét, majd 1995-ben Erzsébet asszonyhoz érkezett felkérés, LEGYEN PATRÓNUSA AZ INTÉZETBEN ÉLŐ GYERMEKEKNEK. 1995-ben végleg hazatértek, s mindkét kérdésnek eleget téve azokat továbbfejlesztették, újabb és újabb jelentős adományokkal bővítették.

Létrehozták a Fóti Károlyiak Alapítványt, hisz a Károlyiak nemes verdiktje: értékeket megőrizni, gyarapítani és tovább adni – őseik s nemzetünk tiszteletét kinyilvánítani legbensőbb kötelességük is.

Saját erőből hozták létre azt a galériát, amely kivételes dokumentum értékű szalonjuk mind a diplomáciai, s széleskörű társadalmi rendezvények színtere.

A patrónusi munka jelentősen kibővült az Erzsébet asszony által létrehívott idősek Átmeneti Otthonával, továbbá jótékonyági bálokkal, operaelőadásokkal, nemes célú további rendezvényekkel, baráti találkozókkal.

S a legnagyobb terv: a kastély rehabilitációjának, állagának javítása, megóvása, valamint a történelmi park és tórendszer hajdani fényének, szolgáltatásának kivitelezése. S mindezt: mindezt

elsősorban Fót városának, Fót lakóinak rendelkezésére, pihenésére, szórakozására. . . ahogyan az eredetileg is hivatva volt.

A cél nemes, a cél igaz értékek őrzésére épült és épül, de senki által el nem képzelhető akadályokkal, olykor akadályoztatásokkal! Földről és területről van szó, jogos birtokról, de nem birtoklásról! Jogos földről és jogos területről!

Tisztelt gróf úr, tisztelt Erzsébet asszony!

Önök, mint Fót díszpolgárai, akiket e város lakosai egy emberként tüntettek ki tiszteletükkel és megbecsülésükkel Önök iránt, vállalták a közéletiség cseppet nem könnyű feladatait is. 2011. márciusában Nemzeti Ünnepeinket köszöntő beszédben a következők is elhangzottak. „Fót méltán lehet büszke arra, hogy a település társadalmi, gazdasági és kulturális életét meghatározó Károlyi család leszármazottja nagykárolyi Károlyi László közöttünk él és gazdag, nyílt egyéniségével, fóti lokálpatriotizmusával ma is erősíti Fót szellemi és társadalmi életét.”

Tisztelt Erzsébet asszony!

Ön, aki erdélyi nemes családok – Bethlen, Wesselényi, Rhédey, Toldalagi – leszármazottja férjével együtt vallja: „egyikük sem a vagyon bűvöletében nevelkedtek. Gyarapítani csak a család és a nemzet javára lehet! Mindent csak kölcsön kapunk? A házat, a vagyont, sőt a családot is. Ehhez képest kellene gondolkodni – különösen az úrgazdagoknál – önmagunkról, a magyarságról, a világról.”

A szülőföld nekünk t ö r t é n e l e m! De olyan történelem, melynek sem múltja, sem létrejötté, sem távolabbi, sem közelebbi jelene senki más nemzetéhez nem hasonlítható. Itt minden talpalatnyi földnek, tenyérnyi területnek olyan érzelmi kisugárzása van, amelyet kiemelt fogalommal így nevezünk, így hívunk, így tisztelünk: A MAGYAR HAZA. Mi tudjuk, hogy ez a haza jelenti a Kárpát-medencét, Pannónia-medencét, a Magyar-medencét.

„Valahol utat veszítettük
várat, tüzet, bizalmat,
valamiben késlegettünk. . . „

olvashattuk/olvashatjuk Ady Endre: „Valahol utat veszítettünk” c. költeményében, amely először 1943. november 7.-én, majd esztendő múltán 1944. február 27., mindkét alkalommal a Magyar Nemzet címoldalán. S ha azóta is – ha csak be nem csukjuk a szemünket, s nem hallunk a fülünkkel, nem érezzük át e történelmi fájdalom minden pillanatát a lelkünkkel – ismét és ismét elmondható: valamiben késlegettünk, . . . – és késlegettünk.

Önök személyükben, tetteikben olyan szellemi erőt is képviselnek, amelyekben Fót városának, lakóinak jogosságát, érdekeit fejezik ki. Az ősi kastély közérdekét és igényeket kiszolgáló rehabilitációja, a kastélyhoz szervesen hozzátartozó park és tórendszer, valamint még el nem tulajdonított jogos területért folytatott küzdelmük külön tiszteletet, s köszönetet érdemel. Mindez a nemes cél megvalósítása sajnos évek óta húzódik, s ugyanakkor a város városfejlesztés további nemesítését is károsan hátráltatja. S még tovább: egyéni érdekek nem károsíthatnak embert, várost, nemzetet. Nem írhatnak felül nemes, tiszta, jó szándékú hozzáállást, tisztességet. És nem írhatnak felül magyar hagyományt, történelmet, ősi, nemesi, tradíciót!

A gróf Károlyi házaspár 1995 óta albérlőként él az ősi otthonban, de úgy éli meg életét, oly minőségben, ahogyan azt Fót polgárai tiszteletük jeléül feléjük a legmagasabb elismerésben megtehették.

Kérem, fogadják el a Széchenyi Társaság oklevelét, kiváló tiszteletét munkáságukért, amely munkásság minősítése a legnagyobb magyarnak, gróf Széchenyi Istvánnak jelen, mai elismeréseként is tételezhető.

Isten éltesse Önöket, egészségben, boldog további életet kívánva!
Éljen a Haza!

** Elhangzott gróf Széchenyi István 221-dik születésnap Emlékülésén 2012. szeptember 21-én a Magyar Tudományos Akadémia felolvasótermében.*